

SYTUACJA NA RYNKU PRACY OSÓB MŁODYCH W 2013 ROKU

I. Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski (BAEL) ¹

W IV kwartale 2013 r. aktywnymi zawodowo pozostawało 56,1% ludności w wieku 15 lat i więcej, tj. o 0,1 p. p. więcej niż w IV kwartale 2012 r. Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, który w Polsce oznacza wiek 18-59/64 lata, wyniósł 73,9% i wzrósł o 0,7 p. p. Wysoki poziom bierności zawodowej warunkowany jest przede wszystkim **niską aktywnością młodzieży (33,5%), co wynika z przedłużania wejścia na rynek pracy przez osoby młode z uwagi na kontynuowanie nauki**. Z drugiej strony niska pozostaje aktywność osób w wieku poprodukcyjnym (60/65+) – 6,8%. Zatem tylko co trzeci młody człowiek był aktywny zawodowo, podczas gdy aktywność osób w wieku 25-34 lata wynosiła 85,9%, a w wieku 35-44 lata 87,6%.

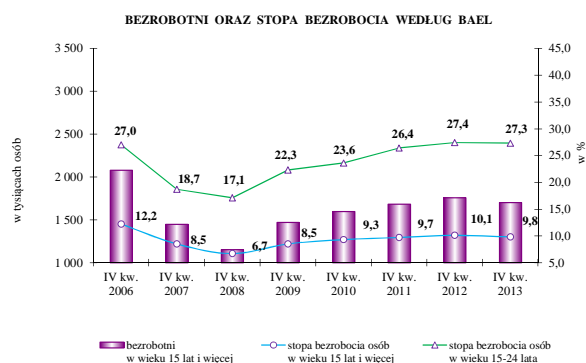
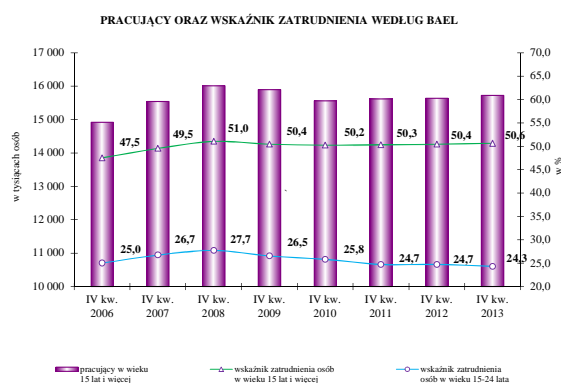
W IV kwartale 2013 r. biernymi zawodowo było 2 935 tys. młodych ludzi w wieku 15-24 lata i stanowili oni 21,5% wszystkich biernych zawodowo (13 621 tys. osób). W porównaniu do IV kwartału 2012 r., w grupie biernych zawodowo w wieku 15-24 lata, odnotowano spadek o 95 tys. osób, tj. o 3,1%.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej wzrósł w IV kwartale 2013 r. do 50,6% (tj. o 0,2 p. p. w porównaniu do IV kwartału 2012 r.). **Wśród osób w wieku 15-24 lata wskaźnik zatrudnienia wyniósł 24,3%**, i w porównaniu do IV kwartału 2012 r. zmniejszył się o 0,4 p. p.

Stopa bezrobocia młodzieży wyniosła w IV kwartale 2013 r. 27,3% i przeszło 2,5-krotnie przewyższała wartość charakteryzującą populację w wieku produkcyjnym (9,9%). W IV kwartale 2013 r. odnotowano spadek stopy bezrobocia wśród młodych o 0,1 p. p. w porównaniu do IV kwartału 2012 r. Stopa bezrobocia osób w wieku produkcyjnym

z malała o 0,4 p. p. Wskaźnik stopy bezrobocia młodych jest najwyższy w porównaniu z pozostałymi grupami wiekowymi ludności.

Należy dodać, że jakkolwiek wskaźnik bezrobocia młodzieży pozostaje zdecydowanie wyższy niż ludności w wieku produkcyjnym, to Polska nie stanowi tu wyjątku. Wysoką stopę bezrobocia młodzieży, często 2-krotnie przekraczającą wskaźniki dla osób w wieku produkcyjnym notuje się we wszystkich niemal krajach UE.

¹ Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski w IV kwartale 2013 r., GUS, Warszawa 28.02.2014 r.

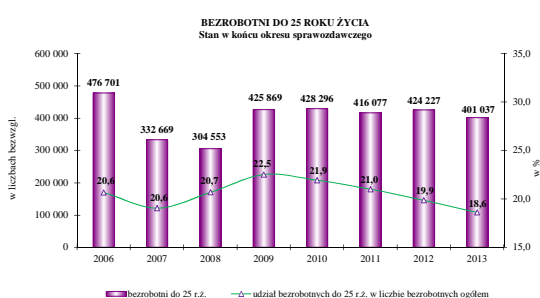
Od III kw. 2012 r. do uogólniania wyników badania BAEL na populację generalną zastosowano dane o ludności Polski w wieku 15 lat i więcej, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Nastąpiły również zmiany metodologiczne, mające na celu dostosowanie populacji objętej badaniem do zaleceń Eurostat. W związku z wprowadzonymi zmianami prezentowane wyniki BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 r.

II. Bezrobocie rejestrowane²

Na mocy przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 674, z późn. zm.) m.in. osoby bezrobotne do 25 r. ż. mają status osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W związku z tym powiatowe urzędy pracy powinny przedstawić im propozycję zatrudnienia lub innej formy aktywizacji zawodowej w okresie do 6 miesięcy od dnia rejestracji. Poza usługami rynku pracy, czyli pośrednictwem pracy, poradnictwem zawodowym i informacją zawodową, organizacją szkoleń, pomocą w aktywnym poszukiwaniu pracy, urzędy pracy oferują młodym bezrobotnym również inne działania wspierające aktywizację zawodową.

Poziom bezrobocia

W latach 1993-1995 w urzędach pracy zarejestrowana była najwyższa liczba młodych osób –

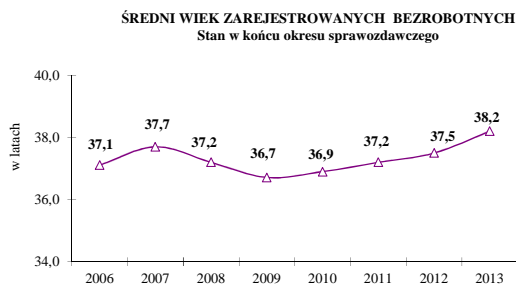

powyżej 900 tys., przy czym w niektórych kwartałach przekraczała 1 mln osób. Wówczas też wysokie były udziały młodych w ogólnej liczbie zarejestrowanych – sięgały nawet 34,5%. W kolejnych latach wyższy spadek liczby bezrobotnych osób w wieku 18-24 lata niż w pozostałych kategoriach wiekowych spowodował, że odsetek młodych w ogólnej liczbie zarejestrowanych zmniejszył się do 30,7% w końcu 1997 r., ale w końcu 1999 r. ponownie zwiększył się do 31%. Następnie proces spadku trwał do końca roku 2007, kiedy to młodzież stanowiła 19% zareje-

strowanych w urzędach pracy bezrobotnych. W końcu 2008 r., w urzędach pracy zarejestrowanych było 304,5 tys. osób do 25 r. ż. Poziom bezrobocia młodych był najniższy analizując dane od początku 1991 r. W końcu 2009 r. przy ogólnym wzroście bezrobocia o 28,4% zwiększyła się również liczba młodych bezrobotnych. W urzędach pracy zarejestrowanych było 425,9 tys. osób do 25 r. ż., tj. o 39,8% więcej niż przed rokiem. W 2010 r. poziom bezrobocia rejestrowanego ludzi młodych wzrastał zdecydowanie wolniej niż ogółu bezrobotnych. W końcu 2010 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 428,3 tys. osób do 25 r. ż., tj. o 0,6% więcej niż przed rokiem, wobec wzrostu liczby bezrobotnych ogółem o 3,3%. W końcu 2011 r. zarejestrowanych było 416,1 tys. ludzi młodych do 25 r. ż. i stanowili oni 21,0% bezrobotnych (rok wcześniej 21,9%). W skali roku odnotowano spadek w tej grupie o 2,9% (dla bezrobotnych ogółem odnotowano natomiast wzrost o 1,4%). Rok 2012 przyniósł wzrost liczby młodych o 2,0% do poziomu 424,2 tys. osób, przy wzroście liczby bezrobotnych ogółem o 7,8%, przez co zmalał udział młodych w ogólnej liczbie bezrobotnych do 19,9%. **W 2013 r. odnotowano spadek liczby bezrobotnych do 25 r. ż. do poziomu 401,0 tys., tj. o 23,2 tys. osób (5,5%). Zmalał również udział tej grupy w liczbie bezrobotnych ogółem do 18,6%. Zatem obecnie co 5 bezrobotny ma 25 lat i mniej, podczas gdy do końca 2000 r. 3 na 10 bezrobotnych było w tym wieku.**

Średni wiek zarejestrowanych bezrobotnych, w końcu 2013 r. wyniósł 38,2 roku, czyli wzrósł czwarty rok z rzędu. W najbliższych latach należy spodziewać się dalszego wzrostu wieku zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych ze względu na starzenie się społeczeństwa.

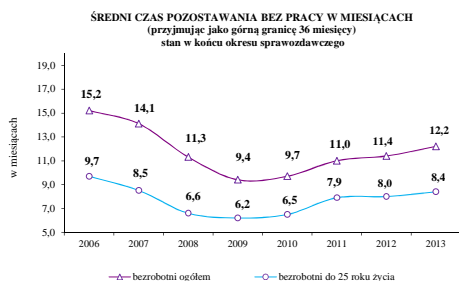
W końcu 2013 r. najwięcej młodych bezrobotnych miało wykształcenie policealne i średnie zawodowe – 106,4 tys. osób (26,5% ogółu bez-

² Dane pochodzą z miesięcznego sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy oraz załącznika 1 „Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy” i załącznika 3 „Bezrobotni oraz poszukujący pracy oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej według zawodów i specjalności”.

robotnych do 25 r. ż.). Młodych z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej było 177,4 tys. osób (44,2%). Wykształcenie średnie ogólnokształcące posiadało 83,6 tys. młodych (20,8%), wyższe zaś 33,7 tys. osób (8,4%).

Zarówno wiek jak i poziom wykształcenia wpływają na czas pozostawania bez pracy. **Średni czas pozostawania bez pracy w końcu 2013 r. dla bezrobotnych ogółem wyniósł 12,2 miesiąca** i był o 0,8 miesiąca dłuższy niż w końcu 2012 r.

Młodzi pozostawali bez pracy dużo krócej, bo 8,4 miesiąca wobec 8 miesięcy w końcu 2012 r.

Wśród młodych do 25 r. ż. dominowały osoby poszukujące pracy od 1 do 3 miesięcy – 98,5 tys. osób (24,6% ogółu bezrobotnych do 25 r. ż.) oraz od 3 do 6 miesięcy – 96,4 tys. osób (24,0%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby poszukujące pracy powyżej 24 miesięcy – 33,0 tys. osób (8,2%).

Czas pozostawania bez pracy wzrasta wraz z wiekiem bezrobotnych i obniża się wraz z podnoszeniem się poziomu wykształcenia. Świadczy to o tym, że bardziej narażone na długotrwałe pozostawanie bez pracy są osoby starsze oraz posiadające niskie kwalifikacje zawodowe.

Najczęściej podnoszonym argumentem w kontekście bezrobocia młodzieży jest brak doświadczenia zawodowego. W końcu 2013 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych do 25 r. ż. najliczniejszą populację stanowiły osoby bez stażu pracy – 209,9 tys. osób (52,3% młodych bezrobotnych), następnie bezrobotni ze stażem do 1 roku – 96,5 tys. osób (24,1%) oraz od 1 do 5 lat – 91,9 tys. osób (22,9%). Z tego względu młodzi 2-krotnie rzadziej niż starsi mają prawo do otrzymania zasiłku dla bezrobotnych.

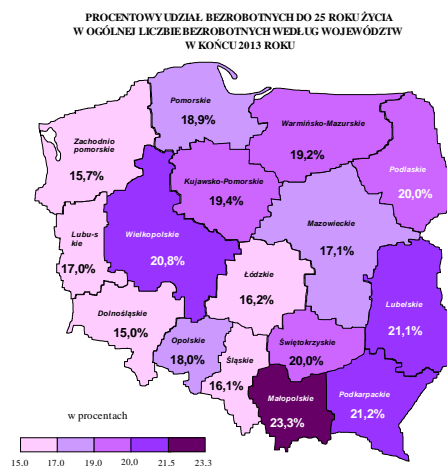
W końcu 2013 r., prawo do zasiłku posiadało 19,1 tys. osób do 25 r. ż., co stanowiło 4,8% ogółu zarejestrowanych w tej kategorii wiekowej. Liczba ta w odniesieniu do stanu z końca 2012 r. spadła o 9,6 tys. osób (tj. o 33,5%). Wśród bezrobotnych ogółem prawo do zasiłku posiadało 13,8%.

Istotny wpływ na strukturę bezrobocia młodych mają zachodzące zmiany demograficzne oraz wzrost możliwości i zainteresowania podejmowaniem dalszej nauki. Nadal wysoka liczba młodych ludzi podejmuje studia wyższe i tym samym zarówno wśród ludności ogółem, jak i w poszczególnych grupach ze względu na aktywność ekonomiczną wzrasta odsetek osób legitymujących się dyplomami wyższych uczelni. Tym samym również w strukturze bezrobotnych odsetek osób z wyższym wykształceniem, z roku na rok, wzrasta. W końcu 1999 r. wyższe wykształcenie posiadało ok. 2% bezrobotnych, a w końcu 2013 r. – 12,0%. Wśród młodych odsetek osób legitymujących się dyplomami wyższych uczelni wyniósł 8,4% w końcu 2013 r. Nie ma możliwości porównania z 1999 r. ponieważ dane nt. struktury młodych bezrobotnych są gromadzone od 2005 r., kiedy to wśród młodych bezrobotnych dyplomy wyższych uczelni posiadało 5,5%.

Terytorialne zróżnicowanie

Liczba bezrobotnych do 25 r. ż., jak również zmiany poziomu bezrobocia w tej grupie, kształtowały się na różnym poziomie w poszczególnych województwach i powiatach.

W końcu 2013 r. najwyższą liczbę bezrobotnych do 25 r. ż. odnotowano w województwie mazowieckim (48,3 tys. osób) oraz małopolskim (38,4 tys. osób). Z kolei najniższa liczba bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej wystąpiła, podobnie jak w przypadku rozkładu liczby bezrobotnych ogółem, w województwach: opolskim (9,3 tys. osób), lubuskim (10,2 tys. osób) i podlaskim (14,2 tys. osób). Należy zauważyć,

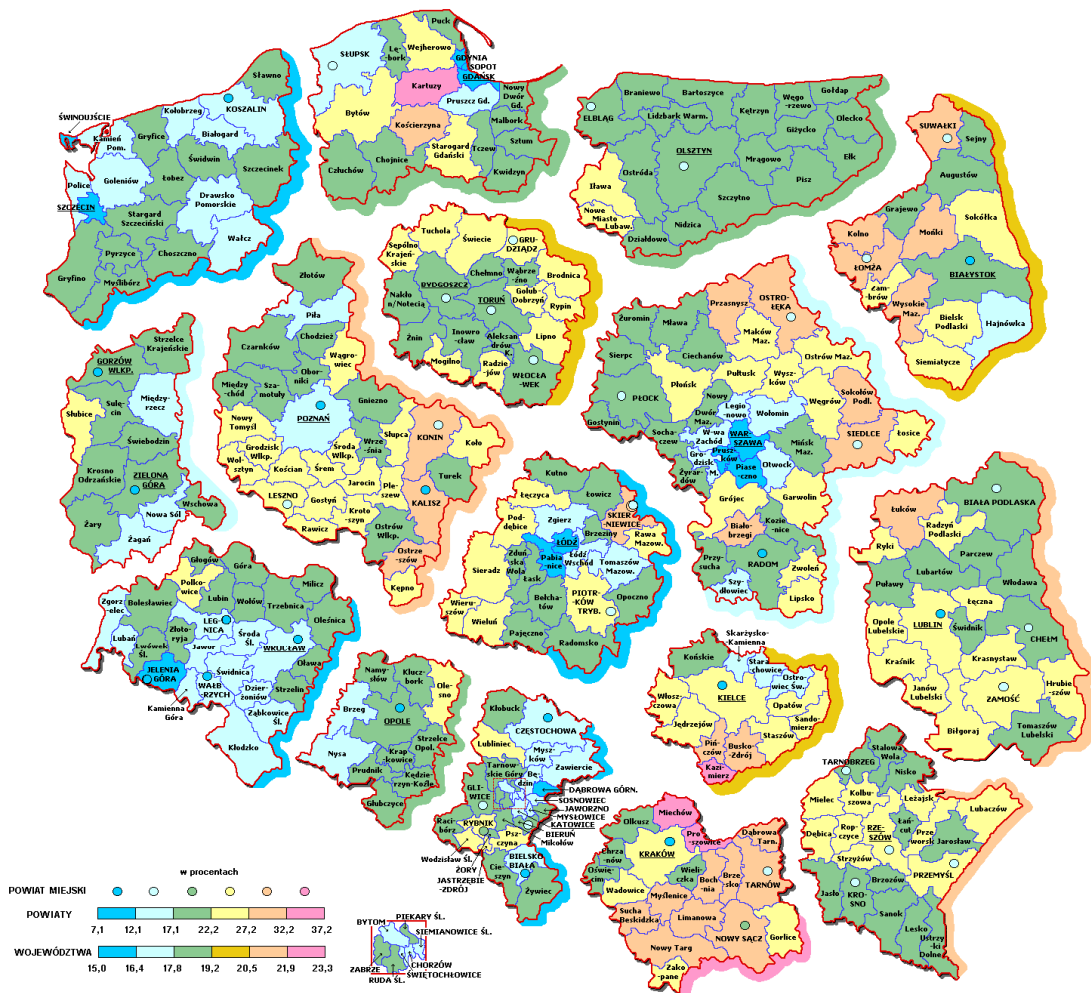

że w 2013 r. w porównaniu do 2012 r., spadek liczby młodych bezrobotnych odnotowano w 15 województwach, najwyższy w wielkopolskim (o 3,6 tys., tj. o 10,6%), dolnośląskim (o 2,4 tys., tj. o 9,2%), podkarpackim (o 2,2 tys., tj. o 6,4%), śląskim (o 2,2 tys., tj. o 6,2%) i pomorskim (o 2,1 tys., tj. o 8,7%). W świętokrzyskim liczba młodych bezrobotnych była identyczna jak przez rok.

Rozpiętość odsetka bezrobotnych do 25 r. ż. w ogólnej liczbie zarejestrowanych kształtowała się w przedziale od 15,0% w województwie dolnośląskim do 23,3% w województwie małopolskim, a więc wyniosła 8,3 p. p. wobec 8,4 p. p. w końcu 2012 r.

Zauważyć należy, że terytorialne zróżnicowanie jest stałą cechą polskiego rynku pracy i wynika zarówno z nierównomiernego rozwoju społeczno – gospodarczego regionów, jak i ich położenia geograficznego. W przypadku osób młodych dodatkowo nakładają się na to czynniki demograficzne.

Udział osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych według stanu w końcu 2013 r.

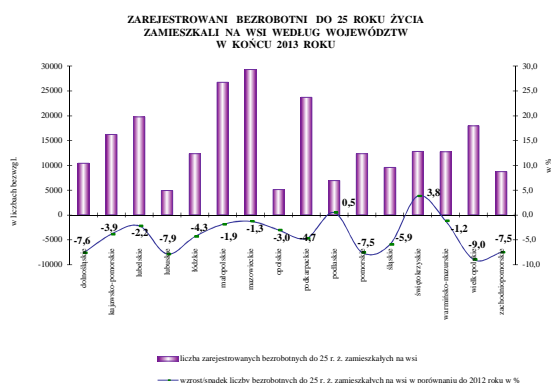
Wyszczególnienie	Poziom województw		Poziom powiatów	
	2012 r.	2013 r.	2012 r.	2013 r.
Najwyższa wartość w %	24,6	23,3	38,5	37,2
Najniższa wartość w %	16,2	15,0	8,2	7,1
Różnica pomiędzy wartością najwyższą i najniższą w punktach procentowych	8,4	8,3	30,3	30,1

Terytorialne zróżnicowanie rozkładu bezrobocia według wieku z pewnością uzależnione jest od struktury wiekowej ludności zamieszkałej na danym terenie. **W przypadku powiatów zróżnicowanie to jest jeszcze wyższe niż na poziomie województw i w końcu 2013 r. wyniosło 30,1 p. p.** Na poziomie powiatu najniższe udziały osób młodych notowano w: M. Sopot (7,1%), M. Wrocław (7,5%), M. St. Warszawa (7,7%), zaś najwyższe w powiatach: proszowickim (37,2%), kazimierskim (34,0%), miechowskim (33,2%) i kartuskim (33,1%). Związane jest to z pewnością m. in. z większymi możliwościami znalezienia zatrudnienia w dużych miastach, przez młode i najczęściej dobrze wykształcone osoby.

Bezrobotni do 25 roku życia według miejsca zamieszkania

W końcu 2013 r. w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 229,4 tys. osób do 25 r. ż. zamieszkałych na wsi (tj. 24,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi).

W odniesieniu do stanu z końca 2012 r. subpopulacja ta zmniejszyła się o 8,9 tys. osób, tj. o 3,7%. Liczba młodych bezrobotnych zamieszkałych w mieście (171,6 tys. osób) zmniejszyła się o 14,3 tys. osób tj. o 7,7%.

W końcu 2013 r. na wsi, na 100 bezrobotnych młodych mężczyzn, przypadało 108 bezrobotnych kobiet do 25 r. ż., w mieście również 108.

Najwięcej bezrobotnych do 25 r. ż. zamieszkałych na wsi, było zarejestrowanych w następujących województwach: mazowieckim – 29,3 tys. osób (23,9% ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi w tym województwie), małopolskim – 26,7 tys. osób (29,6%) i podkarpackim – 23,7 tys. osób (24,3%), najmniej zaś w województwach: lubuskim – 5,0 tys. osób (18,9%), opolskim – 5,1 tys. osób (21,6%), i podlaskim – 6,9 tys. osób (28,0%).

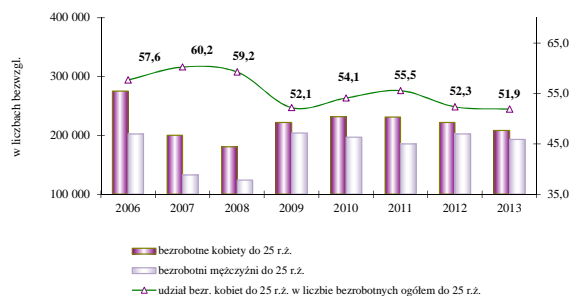
Bezrobotni do 25 roku życia według płci

Wśród osób bezrobotnych ogółem, jak również wśród bezrobotnych do 25 r. ż., przeważają kobiety. **W końcu 2013 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 208,0 tys. młodych kobiet (tj. 51,9% zarejestrowanych bezrobotnych do 25 r. ż.).** Wśród bezrobotnych ogółem udział kobiet wyniósł 51,0%.

Współczynnik feminizacji wśród młodych wyniósł w końcu 2013 r. – 108 (w końcu 2012 r. – 110), był więc wyższy niż dla bezrobotnych ogółem – 104.

W końcu 2013 r., w porównaniu do stanu z końca 2012 r., przy spadku liczby bezrobotnych do 25 r. ż. o 23,2 tys. osób (tj. o 5,5%), liczba bezrobotnych kobiet w omawianej grupie wiekowej zmniejszyła się o 13,9 tys. osób (tj. o 6,3%). Spadek wystąpił również wśród bezrobotnych mężczyzn do 25 r. ż. i wyniósł 9,3 tys. osób, tj. 4,6%.

ZAREJESTROWANI BEZROBOTNI DO 25 ROKU ŻYCIA WEDŁUG PŁCI W LATACH 2006-2013 Stan w końcu okresu sprawozdawczego

Młode kobiety legitymują się wyższym poziomem wykształcenia niż mężczyźni, a mimo to są bardziej narażone na długotrwałe bezrobocie. W końcu 2013 r. wśród zarejestrowanych młodych kobiet wyższe wykształcenie posiadało 12,0% (tj. 24,9 tys. kobiet), a 37,0% (tj. 76,9 tys. kobiet) miało wykształcenie zasadnicze zawodowe lub niższe. Wśród młodych bezrobotnych mężczyzn proporcje te wynosiły odpowiednio 4,6% i 52,0%. Wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym legitymo-

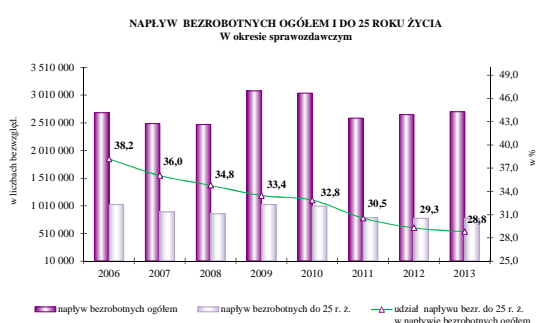
wało się 51,1% młodych kobiet (tj. 106,2 tys. osób) i 43,4% młodych mężczyzn (tj. 83,8 tys. osób).

W końcu 2013 r., o ile w ogólnej liczbie bezrobotnych do 25 r. ż., kobiety stanowiły 51,9% zarejestrowanych, to w grupie młodych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy było 60,7% kobiet. W grupie młodych bezrobotnych, którzy najdłużej oczekiwali na podjęcie zatrudnienia (ponad 2 lata), kobiety stanowiły aż 68,2%. Bez pracy powyżej 24 miesięcy pozostawało 10,8% zarejestrowanych młodych kobiet (22,5 tys. osób) i 5,4% zarejestrowanych mężczyzn (10,5 tys. osób).

Na koniec 2013 r. kobiety do 25 r. ż. pozostawały w ewidencji urzędów pracy 9,3 miesiąca, a mężczyźni – 7,3 miesiąca, co potwierdza, że czas pozostawania bez pracy młodych kobiet jest dłuższy niż mężczyzn.

Bilans bezrobotnych do 25 roku życia

W 2013 r. w urzędach pracy zarejestrowało się 779,6 tys. osób do 25 r. ż. (tj. 28,8%

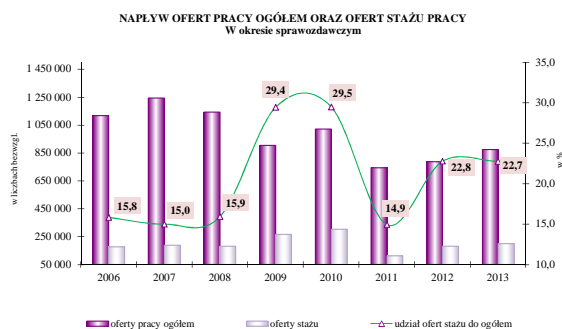
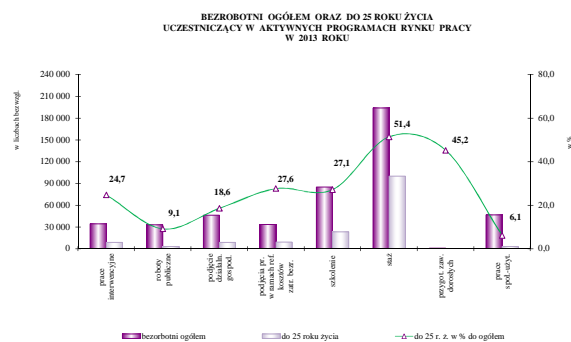
napływu do bezrobocia ogółem), z tego po raz pierwszy zarejestrowało się 304,1 tys. młodych, a po raz kolejny 475,6 tys. osób. W porównaniu do roku 2012 odnotowano wzrost rejestracji wśród młodych o 2,5 tys. osób, tj. o 0,3%.

W 2013 r. z ewidencji bezrobotnych wyłączono 735,7 tys. osób do 25 r. ż., tj. o 31,7 tys. osób więcej niż w 2012 r. (wzrost o 4,5%). Najczęstszą przyczyną wyłączeń były podjęcia pracy (41,5% odpływu tej populacji), niepotwierdzenia gotowości do pracy (30,2%) oraz rozpoczęcia stażu (13,6%).

W analizowanym roku **pracę podjęło 305 tys. osób do 25 r. ż.,** tj. o 38,7 tys. więcej niż w 2012 r. (wzrost o 14,5%). Prace niesubsydiowane podjęło 275,3 tys. młodych osób (wzrost o 16,3%), natomiast **w ramach subsydiowanych miejsc pracy zatrudniono 29,7 tys. młodych (wzrost o 0,6%).**

W całym 2013 r. aktywnymi programami rynku pracy objęto 155,6 tys. młodych bezrobotnych wobec 155,2 tys. przed rokiem.

Zatem w ciągu roku liczba zaktywizowanych młodych bezrobotnych wzrosła o 0,4 tys. osób, czyli o 0,2%. Osoby młode w ogólnej liczbie bezrobotnych stanowiły 18,6%, a wśród zaktywizowanych 32,7%, zatem 14,1 p. p. więcej. Najpopularniejszą formą aktywizacji młodych bezrobotnych były staże, w których uczestniczyło 99,8 tys. bezrobotnych do 25 r. ż., a szkolenia rozpoczęło 23,0 tys. osób. Ponadto 29,7 tys. młodych rozpoczęło prace subsydiowane, w tym 8,6 tys. otrzymało dotację na podjęcie działalności gospodarczej, a 9,1 tys. osób podjęło pracę w ramach refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.

Na ogólną liczbę 874,1 tys. ofert pracy zgłoszonych w 2013 r. do urzędów pracy – 198,7 tys. ofert dotyczyło staży pracy, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród młodych bezrobotnych. Z ogólnej liczby zgłoszonych ofert stażu pracy – 73,3 tys. pochodziło z sektora publicznego (36,9% ofert stażu), a 125,5 tys. ofert stażu zgłosił sektor prywatny (63,1%). Oferty stażu stanowiły 22,7% wszystkich ofert, które pracodawcy zgłosili w 2013 r. **Wzrosła ilość zgłaszanych do urzędów ofert pracy subsydiowa-**

nej (o 23,3 tys. ofert, tj. o 7,3%), w tym liczba ofert staży wzrosła o 19,6 tys. ofert, tj. o 11,0%.

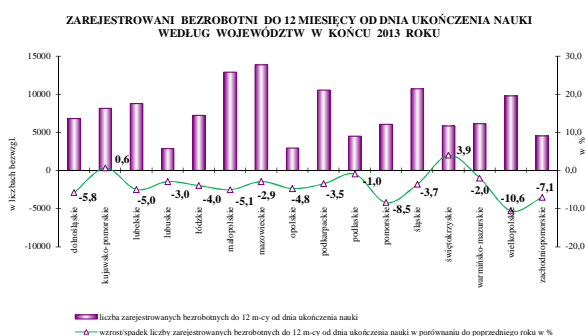
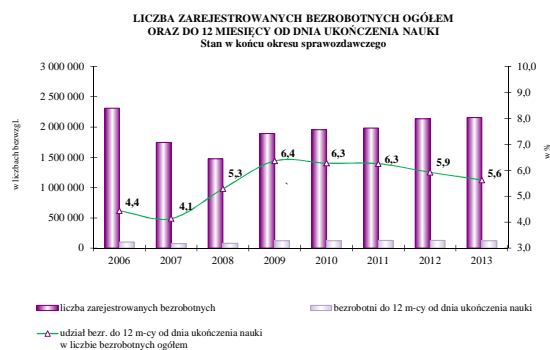
W końcu 2013 r. w urzędach pracy pozostawało ok. 1,0 tys. niewykorzystanych ofert stażu, tym samym propozycje stażu stanowiły 3,1% wszystkich ofert niewykorzystanych w końcu roku.

Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki

Specyficzną grupę młodzieży stanowią absolwenci, czyli osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki.

W latach 1998-2001 liczba bezrobotnych absolwentów z roku na rok zwiększała się. Spadek bezrobocia absolwentów, po raz pierwszy od kilku lat, odnotowany został w końcu 2002 r. i wyniósł 7,7%, podczas gdy liczba bezrobotnych ogółem zwiększyła się o 3,3% w odniesieniu do stanu z końca 2001 r. Notowany w kolejnych latach spadek liczby bezrobotnych absolwentów utrzymał się do końca 2007 r., kiedy to zarejestrowanych było 72,2 tys. bezrobotnych absolwentów. Jednak w następnych latach z roku na rok nieprzerwanie liczba bezrobotnych absolwentów wzrastała.

W końcu 2008 r. wzrost wyniósł 7,8% w porównaniu do 2007 r., zaś w końcu 2009 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 120,3 tys. absolwentów i wzrost w stosunku do 2008 r. wyniósł aż 54,5%. Również w latach 2010-2012 liczba bezrobotnych absolwentów zwiększała się, choć dużo wolniej. **Spadek natomiast odnotowano w końcu 2013 r., kiedy to w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 121,2 tys. absolwentów, tj. o 5,3 tys. (4,2%) mniej niż w 2012 r.**

Najwięcej bezrobotnych w omawianej kategorii zarejestrowanych było, w końcu 2013 r., w województwach: mazowieckim – 13,8 tys. osób, małopolskim – 12,9 tys. osób, śląskim – 10,7 tys. osób i podkarpackim 10,5 tys. osób. Najmniej bezrobotnych absolwentów było w lubuskim i opolskim po 2,9 tys. osób, co związane jest z rozkładem liczby bezrobotnych ogółem.

Wzrost liczby bezrobotnych absolwentów w skali roku odnotowano jedynie w świętokrzyskim (o 3,9%) i kujawsko-pomorskim (o 0,6%), natomiast najwyższy spadek (o 10,6%) miał miejsce w wielkopolskim.

Odsetek bezrobotnych absolwentów w liczbie bezrobotnych ogółem w końcu 2013 r. wyniósł 5,6%, a rozpiętość tego wskaźnika kształtowała się w przedziale od 7,8% w województwie małopolskim do 4,1% w województwie zachodniopomorskim, a więc wyniosła 3,7 p. p. (wobec 4,1 p. p. w końcu 2012 r.).

W końcu 2013 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów, najmniej było osób posiadających zawody mieszczące się w grupie siły zbrojne (2 osoby) oraz przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (118 osób), najwyższy natomiast był odsetek absolwentów wśród osób posiadających zawody mieszczące się w grupie specjaliści (24,5 tys. osób, tj. 12,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w tej grupie zawodowej), pracownicy usług i sprzedawcy (16,9 tys. osób, tj. 4,6%) oraz technicy i inny średni personel (14,9 tys. osób, tj. 5,9%).

W malejącym rankingu zawodów posiadanych przez najwyższą liczbę bezrobotnych absolwentów w końcu 2013 r., pierwsze miejsce pod względem liczebności zajmowali sprzedawcy 6,0 tys. osób (tj. 3,5% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w tym zawodzie), natomiast

pierwszą lokatę wśród zawodów nierobotniczych zajął technik ekonomista (2,1 tys. bezrobotnych absolwentów, tj. 5,3%).

Ranking 10 zawodów według malejącej liczby bezrobotnych do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w końcu 2013 r.

Zawód	Zarejestrowani bezrobotni ogółem		w tym w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki		
	w liczbach bezwzgl.	ranking	w liczbach bezwzgl.	ranking	w % do ogółu bezrobotnych
Ogółem	2 157 883		121 195		5,6
Bez zawodu	422 552		46 509		11,0
Posiadający zawody	1 735 331		74 686		4,3
w tym:					
Sprzedawca	168 233	1	5 951	1	3,5
Kucharz małej gastronomii	20 144	15	2 960	2	14,7
Fryzjer	21 085	14	2 932	3	13,9
Mechanik pojazdów samochodowych	21 145	13	2 788	4	13,2
Technik ekonomista	40 197	3	2 147	5	5,3
Pedagog	12 229	29	1 717	6	14,0
Specjalista administracji publicznej	10 903	33	1 569	7	14,4
Technik hotelarstwa	5 782	56	1 286	8	22,2
Technik informatyk	8 980	37	1 246	9	13,9
Ekonomista	16 340	19	1 181	10	7,2

W rankingu 10 zawodów o najwyższej liczbie bezrobotnych absolwentów znalazły się aż 3 zawody wymagające wyższego wykształcenia: pedagog (1,7 tys. osób, tj. 14,0% bezrobotnych w tym zawodzie to absolwenci), specjalista administracji publicznej (1,6 tys. osób, tj. 14,4%) oraz ekonomista (1,2 tys. osób, tj. 7,2%).

W 2013 r. w urzędach pracy zarejestrowało się 311,3 tys. absolwentów (tj. 11,5% napływu do bezrobocia ogółem). W porównaniu do roku 2012 odnotowano wzrost rejestracji w tej grupie bezrobotnych o 3,6 tys. osób, tj. o 1,2%. W 2013 r. podjęcia pracy wśród absolwentów (97,8 tys. osób) stanowiły 7,7% ogółu podjęć pracy. W porównaniu do roku poprzedniego nastąpił wzrost podjęć pracy w tej subpopulacji o 10,8 tys. osób (12,5%).

W 2013 r. do urzędów pracy zgłoszono 6,8 tys. ofert pracy dla osób bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, co stanowiło 0,8% ogółu zgłoszonych ofert pracy. W porównaniu do 2012 r. liczba ofert pracy dla absolwentów zmalała się o blisko 1,0 tys. ofert, tj. o 12,5%. W tym samym czasie liczba ofert pracy ogółem wzrosła o 11,1%.

W liczbie zgłoszonych w 2013 r. ofert pracy dla absolwentów było: 2,2 tys. ofert pracy z sektora publicznego, 4,6 tys. ofert z sektora prywatnego, 2,4 tys. ofert pracy niesubsydiowanej, 4,4 tys. ofert pracy subsydiowanej, 0,9 tys. ofert pracy sezonowej.

Najwięcej ofert pracy dla absolwentów zgłoszono w województwach: lubelskim – 1,4 tys. ofert pracy (tj. 3,2% ogółu zgłoszonych ofert w tym województwie), podkarpackim – 1,3 tys. ofert (2,4%), i łódzkim – 0,9 tys. ofert (1,8%). Najmniej ofert dla absolwentów zgłoszono do urzędów pracy w województwach pomorskim (29 ofert), lubuskim (41 ofert), świętokrzyskim (58 ofert) i małopolskim (62 oferty).

W końcu 2013 r. niewykorzystane pozostały 44 oferty pracy dla absolwentów.

Bezrobotni, którzy ukończyli szkołę wyższą, do 27 roku życia

W roku akademickim 2012/2013 w 453 szkołach wyższych kształciło się 1 676,9 tys. osób, podczas gdy w roku szkolnym 1990/1991 było to niewiele ponad 400 tys. osób. Współczynnik skolaryzacji brutto³ wzrósł w tym czasie z 12,9% do 51,8%⁴. Od roku akademickiego 2005/2006 – kiedy to liczba studentów osiągnęła rekordową wartość 1 953,8 tys. – notujemy jej systematyczny spadek. W ciągu 7 lat liczba ta zmniejszyła się o 14,2%, a w ciągu

³ Współczynnik skolaryzacji brutto jest to wyrażony procentowo stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji (według stanu w dniu 31 grudnia) osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia (19-24 lata).

⁴ Szkoły wyższe i ich finanse w 2012 r., GUS, Warszawa 2013.

ostatniego roku spadek wyniósł 4,9%. Zmiany te związane są ze stale malejącą liczbą ludności w wieku 19-24 lata.

Wśród zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych ogółem w końcu 2002 r. wyższe wykształcenie posiadało niecałe 4%, zaś w końcu 2013 r. aż 12,0% bezrobotnych. Zatem ukończenie szkoły wyższej w dzisiejszych czasach, przy stosunkowo wysokim nasyceniu rynku specjalistami z wyższym wykształceniem nie jest już gwarantem szybkiego uzyskania zatrudnienia, choć nadal zwiększa szanse na rynku pracy o czym świadczy fakt, że stopa bezrobocia osób z wyższym wykształceniem jest relatywnie najniższa, również wśród absolwentów. W przypadku osób z wyższym wykształceniem w IV kwartale 2013 r. wyniosła ona 5,6% wobec 19,0% w przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym.

W roku akademickim 2011/2012 spośród ogólnej liczby 485,2 tys. absolwentów szkół wyższych 24,8% stanowili absolwenci kierunków ekonomicznych i administracyjnych, a 14,5% absolwenci kierunków pedagogicznych. Kierunki społeczne ukończyło 11,8% absolwentów, medyczne 7,8%, a humanistyczne 7,1%. Natomiast kierunki inżynieryjno-techniczne ukończyło zaledwie 5,9% absolwentów szkół wyższych. W stosunku do poprzedniego roku akademickiego najbardziej wzrósł udział absolwentów kierunków ochrony i bezpieczeństwa o 0,6 p. p. oraz architektury i budownictwa o 0,4 p. p., największy spadek odnotowano natomiast na kierunkach społecznych o 1,0% i medycznych o 0,8 p. p.⁵

Kierunek uzyskanego wykształcenia ma wpływ na powodzenie na rynku pracy, choć obok niego liczą się także zdobyte umiejętności, czy posiadane doświadczenie zawodowe. Warto wspomnieć, że wybór kierunków studiów stanowi wypadkową wielu czynników, takich, jak: zainteresowania, możliwości podjęcia studiów na określonym kierunku, oferta szkół wyższych, czy odległość od miejsca zamieszkania.

Specyficzną kategorię bezrobotnych z wyższym wykształceniem stanowią osoby do 27 r. ż., gdyż przyjęto, że wiek ukończenia szkoły wyższej przesuwają się. **W końcu 2013 r., w ewidencji urzędów pracy zarejestrowanych było 29,9 tys. bezrobotnych, którzy ukończyli szkołę wyższą do 27 r. ż.** (tj. 1,4% bezrobotnych ogółem). W porównaniu do 2012 r. liczba bezrobotnych w omawianej grupie zmalała o 1,6 tys. osób (tj. o 5,1%), przy wzroście liczby bezrobotnych ogółem o 1,0%.

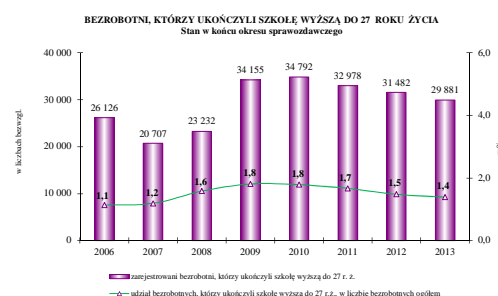
Prawo do zasiłku posiadał zaledwie 1,0 tys. osób w omawianej kategorii (3,4% ogółu bezrobotnych do 27 r. ż.).

W końcu 2013 r. najwięcej bezrobotnych w omawianej grupie zarejestrowanych było w województwach: małopolskim i podkarpackim (po 3,2 tys. osób), oraz mazowieckim (3,1 tys. osób), a najmniej w województwach lubuskim i opolskim (po 0,7 tys. osób).

Napływ bezrobotnych, którzy ukończyli szkołę wyższą, do 27 r. ż. wyniósł 92,5 tys. osób (3,4% ogółu napływu do bezrobocia). W porównaniu do 2012 r. nastąpił wzrost rejestracji bezrobotnych w tej grupie o 1,3 tys. osób (tj. o 1,5%). Pracę podjęło 36,5 tys. bezrobotnych do 27 r. ż., tj. o 2,6 tys. osób więcej (7,5%).

Podsumowanie

Stopa bezrobocia młodzieży pozostaje zdecydowanie wyższa niż ogółem i co trzeba szczególnie podkreślić dzieje się tak nie tylko w Polsce, ale w całej Unii Europejskiej. **Według danych Eurostat zharmonizowana stopa bezrobocia młodzieży w grudniu 2013 r. wyniosła w Polsce aż 27,4%⁶, czyli była blisko 3-krotnie wyższa niż zharmonizowana stopa bezrobocia ogółem (10,1%). Stopa bezrobocia młodzieży w Polsce była również wyższa**

⁵ Szkoły wyższe i ich finanse w 2012 r., GUS, Warszawa 2013.

⁶ Eurostat newsrelease euroindicators, December 2012, 19/2013 – 1 February 2013

od średniej w Unii Europejskiej (23,2%), choć pozostawała niższa niż w takich krajach jak: Grecja, Hiszpania, Chorwacja, Cypr, Włochy, Portugalia, Słowacja, czy Bułgaria.

Wysokie bezrobocie młodych stanowi poważny problem społeczny gdyż wywołuje skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne. Efektem bezrobocia młodych może być ubóstwo, marginalizacja, a w skrajnych przypadkach wykluczenie społeczne. Konieczne zatem jest podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie liczby młodych bezrobotnych i stopy bezrobocia młodzieży, ale również ograniczenie zawieranych umów o pracę tzw. śmieciowych, które uniemożliwiają młodym dostęp do bezpłatnej służby zdrowia czy kredytów, a tym samym do stabilizacji. W tym celu niezbędne jest również szersze wykorzystanie instrumentów przewidzianych ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.), ale również szukanie nowych korzystnych rozwiązań, które wpłyną na poprawę sytuacji młodzieży.

Osoby do 25 r. ż. są podstawową grupą objętą aktywnymi programami rynku pracy o czym świadczy fakt wysokiego udziału młodych w ogółem zaktywizowanych (32,7% w 2013 r.). Młodzi najczęściej korzystają z usług i instrumentów rynku pracy, które umożliwiają zdobycie kwalifikacji lub doświadczenia zawodowego (tj. szkolenia, staże, dofinansowanie studiów podyplomowych czy kosztów egzaminów).

Intensyfikacja działań na rzecz młodzieży wymaga podjęcia różnego rodzaju inicjatyw, służących wsparciu osób młodych w skutecznym wejściu na rynek pracy. Dlatego też Minister Pracy i Polityki Społecznej zaproponował organom zatrudnienia, tj. marszałkom województw i starostom powiatów podejmowanie, w ramach regionalnych polityk rynku pracy, działań służących rozwiązaniu najbardziej istotnych problemów rynku pracy. Aby odwrócić niekorzystne tendencje dotyczące młodych, powiatowe urzędy pracy powinny ułatwiać osobom bezrobotnym lepsze rozpoznawanie rynku pracy, a także zdobycie odpowiednich umiejętności i kompetencji, które pozwolą na sprawną i długotrwałą obecność na rynku pracy. Urzędy pracy mogą osiągnąć zamierzone cele poprzez lepsze diagnozowanie zapotrzebowania na kwalifikacje na lokalnych rynkach pracy oraz lepszą współpracę z partnerami, również niepublicznymi.

Trudna sytuacja młodzieży na rynku pracy była impulsem do wdrożenia w 2012 r., przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Programu *Młodzi na rynku pracy*. Program jest pakietem działań, inicjowanych bezpośrednio przez resort pracy, a także podejmowanych wspólnie z partnerami rynku pracy, w celu szeroko zakrojonego wsparcia osób młodych w wejściu na rynek pracy. Działania te stanowią uzupełnienie standardowych usług oferowanych bezrobotnym i poszukującym pracy przez urzędy pracy. Jednym z najważniejszych elementów Programu jest pilotaż „Twoja Kariera – Twój Wybór”, którego zadaniem jest przetestowanie wzorcowego schematu pracy z osobami bezrobotnymi do 30 roku życia oraz wdrożenie innowacyjnych narzędzi służących zwiększeniu aktywności, samodzielności i mobilności osób młodych.

Wspomnieć należy o przygotowanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Celem zaproponowanych w niej zmian jest m.in. wspieranie zatrudnienia młodych bezrobotnych, tj. osób do 30 r. ż., które będą zaliczane do kategorii w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Pracodawcy, którzy zatrudnią skierowanych przez urząd pracy bezrobotnych do 30 r. ż., zwolnieni zostaną z obowiązku odprowadzania składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za tych pracowników. Ponadto zmiany przewidują ułatwienie zdobycia stażu zawodowego poprzez refundację składek na ubezpieczenia społeczne za bezrobotnych do 30 r. ż. podejmujących pierwszą pracę, wprowadzenie bonu stażowego, bonu szkoleniowego, bonu zatrudnieniowego i bonu na zasiedlenie, grantu na telepracę, świadczenie aktywizacyjne, pożyczkę z Funduszu Pracy na utworzenie stanowiska pracy lub podjęcie działalności gospodarczej. Działania te, ale również wdrożenie zalecanych przez UE gwarancji dla młodzieży powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na rynku pracy młodych osób.

Bilans bezrobotnych do 25 r. ż. w okresie sprawozdawczym

Wyszczególnienie o - ogółem k - kobiety		Rok				wzrost, spadek (-) 2013 do 2012		
		2013		2012				
		w osobach	w %	w osobach	w %	w osobach	w %	
Bezrobotni do 25 r. ż. zarejestrowani w okresie sprawozdawczym "napływ"	o	779 632	100,0	777 093	100,0	2 539	0,3	
	k	378 024	48,5	375 391	48,3	2 633	0,7	
Bezrobotni do 25 r. ż. wyrejestrowani w okresie sprawozdawczym "odpływ"	o	735 656	100,0	703 993	100,0	31 663	4,5	
	k	353 988	48,1	346 450	49,2	7 538	2,2	
z tego	podjęcia pracy	o	304 983	41,5	266 261	37,8	38 722	14,5
	k	151 720	20,6	134 076	19,0	17 644	13,2	
z tego	pracy niesubsydiowanej	o	275 276	37,4	236 738	33,6	38 538	16,3
		k	138 969	18,9	121 307	17,2	17 662	14,6
z tego	w tym pracy sezonowej	o	18 976	2,6	16 367	2,3	2 609	15,9
		k	9 668	1,3	8 462	1,2	1 206	14,3
z tego	pracy subsydiowanej	o	29 707	4,0	29 523	4,2	184	0,6
		k	12 751	1,7	12 769	1,8	-18	-0,1
z tego	prac interwencyjnych	o	8 379	1,1	7 975	1,1	404	5,1
		k	4 955	0,7	4 877	0,7	78	1,6
z tego	robót publicznych	o	2 950	0,4	2 950	0,4	0	0,0
		k	1 439	0,2	1 380	0,2	59	4,3
z tego	podjęcia działalności gospodarczej	o	8 564	1,2	7 802	1,1	762	9,8
		k	2 881	0,4	2 719	0,4	162	6,0
z tego	podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	o	9 117	1,2	10 351	1,5	-1 234	-11,9
		k	3 196	0,4	3 608	0,5	-412	-11,4
z tego	inne	o	697	0,1	445	0,1	252	56,6
		k	280	0,0	185	0,0	95	51,4
z tego z powodu	rozpoczęcia szkolenia	o	23 030	3,1	23 678	3,4	-648	-2,7
		k	6 779	0,9	7 033	1,0	-254	-3,6
z tego z powodu	rozpoczęcia stażu	o	99 832	13,6	98 803	14,0	1 029	1,0
		k	66 955	9,1	68 970	9,8	-2 015	-2,9
z tego z powodu	rozpoczęcia przygotowania zawodowego	o	193	0,0	170	0,0	23	13,5
		k	75	0,0	69	0,0	6	8,7
z tego z powodu	rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej	o	2 831	0,4	3 044	0,4	-213	-7,0
		k	1 828	0,2	1 976	0,3	-148	-7,5
z tego z powodu	rozpoczęcia realizacji indywidualnego programu zatrud. socjal. lub podpisania kontraktu socjal.	o	1 415	0,2	1 352	0,2	63,0	4,7
		k	791	0,1	755	0,1	36,0	4,8
z tego z powodu	odmowy bez uzasadn. przycz. przyjęcia propoz. odpow. pracy lub innej formy pomocy	o	16 184	2,2	17 137	2,4	-953	-5,6
		k	6 732	0,9	7 282	1,0	-550	-7,6
z tego z powodu	niepotwierdzenia gotowości do pracy	o	222 054	30,2	232 435	33,0	-10 381	-4,5
		k	81 969	11,1	90 047	12,8	-8 078	-9,0
z tego z powodu	dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	o	35 090	4,8	34 377	4,9	713	2,1
		k	20 061	2,7	20 993	3,0	-932	-4,4
z tego z powodu	podjęcia nauki	o	8 271	1,1	7 204	1,0	1 067	14,8
		k	5 002	0,7	4 383	0,6	619	14,1
z tego z powodu	nabycia praw emerytalnych lub rentowych	o	4 096	0,6	2 489	0,4	1 607	64,6
		k	2 521	0,3	1 413	0,2	1 108	78,4
z tego z powodu	innych	o	17 677	2,4	17 043	2,4	634	3,7
		k	9 555	1,3	9 453	1,3	102	1,1
z tego z powodu	Bezrobotni do 25 r. ż., którzy rozpoczęli udział w aktywnych programach rynku pracy	o	155 593	21,2	155 218	22,0	375	0,2
		k	88 388	12,0	90 817	12,9	-2 429	-2,7

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 o rynku pracy

Struktura bezrobotnych ogółem oraz do 25 r. ż. według stanu w końcu okresu sprawozdawczego

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych ogółem w końcu 2013 r.	bezrobotni do 25 roku życia					
			2013	2012	wzrost/spadek 2013 do 2012		(kol. 2:1) udział w liczbie bezrobotnych ogółem w poszczeg. kategoriach w końcu 2013 r.	razem = 100% (z kol. 2)
					4	5		
		1	2	3	4	5	6	7
		w liczbach bezwzględnych				w %		
płeć	kobieta	1 099 456	207 979	221 846	-13 867	-6,3	18,9	51,9
	mężczyzna	1 058 427	193 058	202 381	-9 323	-4,6	18,2	48,1
miejsce zamieszkania	wieś	954 830	229 419	238 319	-8 900	-3,7	24,0	57,2
	miasto	1 203 053	171 618	185 908	-14 290	-7,7	14,3	42,8
czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	190 263	43 774	48 129	-4 355	-9,0	23,0	10,9
	1-3	371 797	98 541	115 264	-16 723	-14,5	26,5	24,6
	3-6	361 778	96 412	100 562	-4 150	-4,1	26,6	24,0
	6-12	406 965	68 886	66 141	2 745	4,2	16,9	17,2
	12-24	397 697	60 459	61 731	-1 272	-2,1	15,2	15,1
	pow. 24	429 383	32 965	32 400	565	1,7	7,7	8,2
wykształcenie	wyższe	258 815	33 658	35 394	-1 736	-4,9	13,0	8,4
	policealne i śr. zawodowe	476 074	106 430	111 049	-4 619	-4,2	22,4	26,5
	średnie ogólnokształcące	228 802	83 554	91 194	-7 640	-8,4	36,5	20,8
	zasadnicze zawodowe	605 664	89 677	91 667	-1 990	-2,2	14,8	22,4
	gimnazjalne i poniżej	588 528	87 718	94 923	-7 205	-7,6	14,9	21,9
staż pracy	do 1 roku	343 806	96 529	98 357	-1 828	-1,9	28,1	24,1
	1-5	477 792	91 916	103 325	-11 409	-11,0	19,2	22,9
	5-10	305 352	2 670	3 299	-629	-19,1	0,9	0,7
	10-20	323 341	x	x	x	x	x	x
	20-30	229 410	x	x	x	x	x	x
	30 lat i więcej	85 022	x	x	x	x	x	x
	bez stażu	393 160	209 922	219 246	-9 324	-4,3	53,4	52,3
Razem		2 157 883	401 037	424 227	-23 190	-5,5	18,6	100,0

Źródło: załącznik 1 do sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy

<http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty-sprawozdania/rynek-pracy/>